

KAPOSVÁRI

Colligatum 5.

KLEBELSBERG COLLIGATUM

GYŰJTEMÉNYES KÖTET

5.

KAPOSVÁRI

KLEBELSBERG

Középiskolai Kollégium

AKKREDITÁLT KIVÁLÓ TEHETSÉGPONT

KAPOSVÁRI KLEBELSBERG KÖZÉPISKOLAI KOLLÉGIUM

Kaposvár, 2016

Tartalom

Récsey Zsuzsanna-Somogyi Adél: Dinamikus személyiségprofil a tehetség mentorálásban.....	7
Gálovics Edit: Életrevaló tehetséggondozás	15
Horváth Balázs: KOR-TÁRS közösséggel a közösségért jó gyakorlat.....	25
Horváth János: KRE-AKTÍV motivációs projekt	31
Hujber Tamásné: TÉT – tanulói életút támogatás diákportfólióval	41

Dinamikus személyiségprofil a tehetség mentorálásban

Szerzők:

Récsey Zsuzsanna

Arany János Tehettséggondozó Programban résztvevő tanulók
csoportvezető kollégiumi nevelőtanára,

Somogyi Adél

csoportvezető kollégiumi nevelőtanár,
7400 Kaposvár, Bartók B. u. 16.
somogyiadel@citromail.hu

Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium,
7400 Kaposvár, Álmos vezér utca 1.
titkarsag@klebi.sulinet.hu

Ötlet:

Hujber Tamásné

pszichológus, tehetségfejlesztő tanár,
Klebelsberg Tehettségpont szakmai vezetője

A szakszerű tehetséggondozás kezdetek óta meghatározó szerepet játszik intézményünkben elsősorban az Arany János Tehetséggondozó Programhoz kapcsolódóan. 2008-tól Tehetségpontként, 2011 óta Akkreditált Kiváló Tehetségpontként 2016-tól Európai Tehetségpontként működünk.

A kollégium vezetése és a kollégák nagy hangsúlyt fektetnek a folyamatos elméleti és gyakorlati fejlődésre, a tehetséggondozáshoz szükséges kompetenciák fejlesztésére. Képzéseken, tanfolyamokon vesznek részt:

- A tehetségek felismerése és azonosítása, tehetséggondozó projektek kidolgozása a nevelési-oktatási intézményekben
- A tehetséggondozás szerepe és lehetőségei a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésében
- Mediáció a pedagógiában
- Resztoratív konfliktuskezelő módszerek alkalmazása
- Drámapedagógiai módszerek alkalmazása pedagógus munkájában
- A kiemelkedően eredményes pedagógusok 7 szokása
- stb

A különböző képzéseken és eltérő tehetségterületeken dolgozó pedagógusok munkájának segítéséhez dolgoztuk ki a Dinamikus személyiségprofil.

A dinamikus személyiségprofilnak köszönhetően a diákkal foglalkozó pedagógusok és szakemberek minőségi, összehangolt munkamegosztásra, szakmai team-munkára alapuló fejlesztőmunkát végeznek. A tehetséges tanulók mentorálása során a naprakészség és a hozzáférhetőség probléma volt, mivel egy-egy diákkal több kolléga is dolgozott, nehéz volt elérni, hogy egy elektronikus dokumentumban legyen meg minden információ és ez minden érintett számára megfelelően hozzáférhetővé is váljon. A Dinamikus személyiségprofil az Arany János Tehetséggondozó Programban résztvevő, illetve más tehetséges középiskolás tanulók számára készült. A tanulók életkora jellemzően 14-20 év, 9-13 évfolyam.

A dokumentum megtervezésekor a cél a program előírásainak való megfelelésen túl az információk összegyűjtése volt, amire alapozva meg lehet valósítani a tanulók egyénre szabott fejlesztését, esélyeket teremt a társadalmi mobilitáshoz, a szociális és kulturális hátrányok leküzdésével később ehhez kapcsolódott a tehetség és életviteli mentorálás.

A dokumentum egy kezdeti általános, átfogó helyzetfelméréssel kezdődik, ami lehetőség szerint az előző osztályfőnök jellemzésén, a tanuló

önéletrajzán, szülői interjún, az intézmény alapfelmérésein stb. alapul. és folyamatosan, a diák kollégiumi évei alatt bővül az új információkkal. A tanulóval foglalkozók fejlesztő tevékenységének összehangolása megmutatja a tanuló erősségeit és hiányosságait. Erre alapozva a csoportvezető mentortanárt keres számára, aki segít a tanulónak a különböző szakkörök, sport és művészeti foglalkozások, felzárkóztató és tehetséggondozó tevékenységek közül választani, leterheltségét optimalizálni, a diákok tervezési készségét fejleszteni. Lehetőséget biztosít tehetségterületének bemutatására (műsorokban való szereplés, sport és tanulmányi versenyek, kiállítás...). Pszichológus támogatását kéri, belső és külső szakemberrel veszi fel a kapcsolatot. Segíti a reális, elérhető célok tervezését, megvalósítását, támogatásával fejleszti a mentorált személyiségét és kompetenciáit.

Az elmúlt évek fejlesztéseinek köszönhetően mára a tanulókról készülő dinamikus személyiségprofil minden szükséges információt és mérési eredményt hozzáférhetően tartalmaz - kérdőívek, tesztek, interjú, megfigyelés, dokumentum-elemzés módszereinek segítségével -, ami a pedagógusok és fejlesztő szakemberek számára a szakmai munkához szükséges.

Tartalmazza a tanulmányi előmenetelt a kiemelkedő és fejlesztendő területeket, a helyi és központi mérési eredményeket (szociometria, tanulási stílus, érdeklődés térképe, önismereti és tanulás-módszertani tesztek stb.) a tanulóval foglalkozó szakemberek nevét – csoportvezető, pszichológus, szakkörvezető, mentor valamint a tehetségfejlesztésben résztvevő pedagógusok, edzők, szakmai segítők. Ezen kívül a féléves célokat, a felzárkóztatás – tehetséggondozás kereteit és az értékeléseket.

Online felületen rendelkeznek megfelelő hozzáféréssel azok a kollégák, akik rendszeresen a csoport minden tagjával dolgoznak, ugyanabba a dokumentumba tudják beírni a tesztek eredményét, tapasztalataikat, feljegyzéseiket, mint akik egy-egy tanulóval dolgoznak, - mentor, szakkörvezető, felzárkóztatást vagy tehetséggondozást végző szakember stb. Az adott diák személyiség profilja megtekinthetővé válik, így ők is látják az összes, a fejlesztő munkához szükséges információt és eredményt.

A dinamikus személyiségprofil készítése és használata során a naprakészség és a hozzáférhetőség is probléma volt, mivel egy-egy diákkal több kolléga is dolgozott, rendszeres volt a kérdés, kinél van a legfrissebb változat, benne van-e mindenkinek a tapasztalata, kiegészítése? A cél az volt, hogy találjunk egy olyan felületet, ami mindenki számára elérhető.

Ezért kezdtük el használni a dropboxot, illetve a google drive-ot.

A dinamikus személyiségprofilnak köszönhetően a diákkal foglalkozó pedagógusok és szakemberek minőségi, összehangolt munkamegosztásra, szakmai team-munkára alapuló fejlesztőmunkát végeznek.

Az AJTP-ra vonatkozó előírásokon túl az egyes kompetenciaterületek több tantárgy tanítása során, több tehetségterület fejlesztésekor is előkerülnek. A tanulóval foglalkozó pedagógusok fejlesztő tevékenységének –személyiségfejlesztés, tantárgyi tehetséggondozás és felzárkóztatás stb. – összehangolása, az egymás tevékenységére alapuló fejlesztőmunka ki-hívást jelentett.

Folyamatosan rögzítésre kerül a tanuló tanulmányi előmenetele, a sze-mélyiség és tehetségfejlődését kimutató mérések, eredmények. Ezekre alapozva negyed-félévente a mentor (a csoportvezetővel konzultálva) újragondolja a fejlesztési tevékenységeket, területeket és módszereket.

A tanulóval foglalkozó fejlesztő team a diákkal együtt félévente érté-keli az előző időszakot, és kitűzi a következő célokat. Erre alapozva a ta-nulóval foglalkozó pedagógusok meghatározhatják a következő időszak fejlesztésének kereteit, rögzítik a használandó módszereket és munkafor-mákat (projekt, egyéni kontakt, differenciált tanulásszervezés, tanulópair, kooperatív technikák, kiscsoportos vagy frontális munka stb.) Az értéke-lés tartalmazhatja az önreflexiót, a szakkörvezető, mentor, egyéb pedagó-gus, pszichológus és a szülő visszajelzését. Szükség esetén a tevékenységi körök módosítását egyes tevékenységek elhagyását javasolhatja.

A dinamikus személyiségprofil egy olyan összefoglaló alap dokumentum, ami átfogó képet ad a tanulóról, amelynek segítségével megvalósítható vala-mennyi kulcskompetencia összehangolt hatékonyabb fejlesztése.

Jelenleg intézményünkben az Arany János Tehetséggondozó Prog-ramban minden diákról, a többi csoportban a csoportvezető által kiemelt tehetséges tanulókról készül dinamikus személyiségprofil.

Átfogó célunk, hogy esélyeket teremtsen a társadalmi mobilitáshoz, a szociális és kulturális hátrányok leküzdésével.

Részcélok:

1. A tehetséggondozás: a személyiségprofilból látható, hogy melyik területen kiemelkedő képességű a tanuló, ennek erősítése belső vagy külső mentor, szakember által.
2. Felzárkóztatás: a tantárgyi keretek között megfogalmazható hi-ányterületek pótlása

3. Kulcskompetenciák erősítése.
4. A fejlesztésben résztvevő pedagógusok javaslata alapján a tanuláshoz szükséges készségek és képességek összehangolt fejlesztése. Képességfejlesztés: a képességstruktúrában megjelenő kiemelt képességtérületek átfogó, tudatos fejlesztése (motoros és orientációs képességek, kommunikációs képességek, kognitív képességek, szociális és emocionális képességek, önismeret: énkép, önértékelés, motiváció stb.)
5. Társadalmi szerepek tanulása (a mentortanárok segítségével): együttélés közösségben, konfliktuskezelés, döntési képesség, egyéni felelősségvállalás, agilitás.
6. Jövőkép: pályaaorientáció és pályaválasztás segítése, továbbtanulásra és munkavállalásra való felkészítés, életút támogató rendszer működtetése (mentor, illetve lehetőség szerint erre specializálódott szakember segítségével).

Bevált jó gyakorlatunk megvalósításának eredményei a tanulóknál:

- Beilleszkedés segítése a kollégium és az iskola közösségébe.
- A tehetséges tanulók támogatása és felzárkóztatása (kiállítások, jobb eredmény a gyengébb tantárgyakból, szociális készségek erősödése, nagyobb számú, eredményes részvétel a versenyeken, bemutatókon)
- Pályaválasztásban a fakultációk kiválasztásában hatékony segítség, a mostani 11. évfolyamnál kevés változtatás volt ezen a területen, ezt az év végi tanulmányi eredmények pozitívan alátámasztják.
- Felsőoktatásba való jelentkezés is sikeresebb.

Eredményei a munkatársaknál:

- Intézményünkben a fejlesztő munkában 28 pedagógus vesz részt, valamint egy-egy fő pszichológus, informatikus, festőművész és táncoktató.
- A tanulók összehangolt fejlesztése ad lehetőséget.
- Komplex rálátása van a tanulók fejlődésére és eredményeire, valamint a velük dolgozó pedagógusok munkájára.
- Saját fejlesztésű és standard segédanyag és mérőeszköz eredményes használata.
- A Pécsi Hajnóczy J. Kollégiummal és a Bonyhádi Petőfi S. Evangélikus Gimnázium Kollégiumával együttműködés és közös kiadvány (Colligatum 4.) jött létre a témával kapcsolatban.

- A 2013 szeptemberében induló Arany János Tehetséggondozó Programban részt vevő csoportok tanulóinak Dinamikus személyiségprofiljának összeállítása és az eredmények elemzése egy pályázatnak köszönhetően már team munkában készült.

Eredményei a szülőknél:

- A szülők bevonódtak az intézményi programokba és kiállításokon megmutatták tehetségüket.
- A szülő is komplexebben látja gyermeke fejlődését és együttműködik a pedagógussal.
- Szülőklub keretében előadásokon, tapasztalatcserén vettek részt intézményünkben.

A szakmai anyagok egy része, és kiadványaink mindenki számára hozzáférhetően megjelentek az intézmény honlapján is. (www.klebi.sulinet.hu) A használt módszerek és eszközök segítették a gyors információcserét, ami nagyobb hatékonysághoz és eredményességhez vezetett.

A dinamikus fejlesztési terv az első változat óta felmenő rendszerben minden Arany János Tehetséggondozó Programban résztvevő tanulóról elkészült és készülni fog. A kiemelt tehetséggondozásban résztvevő többi diákról a csoportvezető/mentor készíthet. Ezt támogatja a pedagógiai program, az intézmény vezetése és a fenntartó is. Az első, még fejlesztési terv névvel induló dokumentum az évek során több változáson is keresztülment. Minden év végén a mindennapos használat tapasztalatai alapján értékeltük és felülvizsgáltuk - az Arany János Tehetséggondozó Program csoportvezetői (5 fő), a szakmai igazgatóhelyettes és a Klebelsberg Tehetségpont vezetője/pszichológus - a dokumentum tartalmát és szerkezetét.

Diagnosztikai eszközeink (csoportonként változó):

- Renzulli – Hartman skála a kiemelkedő tanulók viselkedésjellemzőinek becslésére
- Intellektuális képességek mérése Gardner többszörös intelligenciára vonatkozó felfogása értelmében
- CMAS szorongás vizsgálat magyarországi adaptálása
- Gyermekviselkedési kérdőív (önkitöltő, szülői, pedagógusi)
- Coopersmith-féle önértékelés vizsgálat
- DAVIS- féle IRI teszt
- tanulási stílus, motiváció, szociometria, értékrend, empátia, közösség iránti beállítódás stb.

Alkalmazott módszerek:

- kérdőívek
- tesztek
- interjú
- fókuszcsoporthoz tartozó interjú
- tanulói munkák elemzése (reflexiós-, motivációs levél, esszé stb.)
- megfigyelés (pl. családlátogatás, órai megfigyelés)
- dokumentum-elemzés (pl. reflexiós beszélgetés videó felvételének elemzése)¹

Az alkalmazott önértékelési eljárások: reflexiós beszélgetés, intézkedési terv, visszajelző kérdéssor (PIEEM), megbeszélés.

*A megvalósításhoz és fenntartáshoz szükséges erőforrások és feltételek:**Humán erőforrás szükséglete:*

- mentor pedagógusok
- egyéb tehetséggondozó pedagógusok
- egyéni törődést végző pedagógusok, mentálhigiénés szakemberek, pszichológus
- fejlesztést, tantárgyi felzárkóztatást tartó pedagógus
- tehetség-tanácsadást végző pedagógusok, pszichológusok, mentálhigiénés szakemberek
- tanulás módszertanban jártas pedagógusok
- csoportvezető és/vagy osztályfőnök
- egyéb, a végzettsége értelmében a tehetséggondozás területére bevonható pedagógusok, szakemberek
- szakmai igazgatóhelyettes/ vezető

Szükséges kompetenciák:

Minden résztvevő, fejlesztő szakember saját szakterületének szaktudományos, szaktárgyi tudását hozza magával, képes a tevékenységek tervezésére, megvalósítására és a tanulás támogatására. A tanulók sze-

¹ Ez a terület részletes kifejtésre kerül az Intézményi Tehetséggondozó Programban, ami – Hujber Tamásné munkájaként - a Pedagógiai Program mellékletében található. URL: <http://www.klebi.sulinet.hu/~webadmin/KKKK-PP.pdf> (Látogatva: 2016. június 16.)

mélyiségfejlődését értékelik és elemzik meghatározott időközönként, együttműködnek és elkötelezettek szakmai fejlődésben. Alapvető informatikai ismeretekkel rendelkeznek.

A mentor, a csoportvezető és/vagy osztályfőnök feladata a tanuló és tanulói csoportok alakulásának segítése, fejlesztése és az integrációs tevékenység.

Életrevaló tehetséggondozás

Gálovics Edit

Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium
szakmai intézményvezető-helyettes

Kaposvár
gedit@klebi.sulinet.hu
30-4878733
7400 Kaposvár, Radnóti u. 31.

Intézményünk, a Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium 2008 óta regisztrált tehetségpont, kétszeresen akkreditált kiváló tehetségpont, és az idei tanévben csatlakozott az európai tehetségpontok hálózatához. Az intézményben a tanulók egy harmada az Arany János Tehetséggondozó Programban vesz részt.

Éltrevalónak tekintjük intézményünk tehetséggondozó tevékenységét, mivel kollégiumi szemléletünk is számos életrevaló elemet tartalmaz.

Valós életre felkészíteni adaptív szemlélettel

Alapkérdésünk lehet, hogy az iskola/kollégium az iskolának/kollégiumnak, vagy a valós életnek készítse fel a tanulókat? A mi véleményünk szerint a valós életre érdemes felkészíteni.

Első érünk, hogy a kollégium nem iskola. Ez azt jelenti számunkra, hogy nem feszes tanórákban és versenyfelkészítésekben tudunk gondolkodni, hanem közösségekben, csoportban vagy szobákban együtt élőkben, akiknek ösztönző, bizalommal teli környezet az életterük. Ez a fizikai és pedagógiai környezet különösen alkalmas a tanulók szociális kompetenciájának fejlesztésére, az érzelmi intelligencia alakítására, az életrevaló szemlélet formálására.

Azért fontos ez, mert kötetlenebb keretek között élünk együtt diákjainkkal, más hangsúlyokkal dolgozunk. Pedagógusként szükséges, hogy adaptív szemlélettel éljünk, amely a mindennapokban érvényesülő tanulói alapszükségletek kielégítésére kínál rugalmas és alkalmazkodó válaszokat. Tanulói alapszükségletek alatt három tényezőt értünk.

Az első a kompetencia érzése, vagyis annak megtapasztalása, hogy meg tudok valamit csinálni, alkalmazni tudom az iskolában/kollégiumban vagy életben szerzett tudásomat, tulajdonképpen az egészséges önbizalom szükséglete. A második alapszükséglet az autonómia, vagyis képes vagyok saját tevékenységem szabályozására. Utasítás és engedélykérés nélkül (kezdeményezés, befolyás, felelősség) a döntéshozattal járó képesség fejlesztését jelenti. A harmadik tényező a kapcsolatokban rejlő erő, amely minden élethelyzet mozgatórugója, megélni, hogy számítanak rám, megbecsülnek, biztonságban lenni.

Ha megkérdézzük a középiskolás tanulóinkat, mire van szükségük a kollégiumban, akkor ma nagy valószínűséggel azt a választ kapjuk, hogy hagyják őket békén, mert már elfáradtak, kimerültek az iskolában. Ha

négy év kollégiumi élet után kérdezzük meg, hogy mennyire elégedettek a kollégiumi csoportvezető törődésével, akkor 90% feletti értékben pozitív visszaigazolást kapunk a kérdésre. Ezt a kérdőívet akkor töltik ki a tanulók, amikor elhagyják a kollégiumot, nincs további függő tényező.

Csoportvezető tanárom...	2005	2010	2012	2014	2016
támogatott és segítségemre volt	95%	91%	96%	92%	95%
következetes volt velem	83%	92%	93%	92%	90%
törődése hozzájárult a sikeres középiskolai teljesítményhez	83%	92%	93%	92%	90%
összes érettségiző tanuló (fő)	60	76	83	75	67

A Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium mérése alapján¹

Ez az a rés, amivel dolgozhatunk: egy részről nem akar már tenni semmit a kollégiumban, másrésztől visszaigazolja a szükségleteire való odafigyelést. Tapasztalataink szerint motivált tanulási szemléletformáló élethelyzetekkel tudunk jellemvonásokat formálni, készségeket fejleszteni. Olyan dolgokat tenni, amelyben a kollégista sikerélményhez jut és vezeti önmagát. A pedagógusi szerepben ennek felismerése és a mikéntje érdekes számunkra.

Második megállapításunk, hogy a kollégium a szociális tanulás, a kapcsolatépítés és kommunikáció mintáit kiválóan közvetíti. Biztosítja a különböző élethelyzetekben történő megújulás és tanulási folyamat lehetőségét. Támogatást nyújt a tanulónak, abban segíti, amit nem tud egyedül megcsinálni. Olyan feladathelyzetekkel ösztönöz, ahol a tanulók kezdeményeznek és döntenek. Ideális esetben bizalom jellemzi ezt a kapcsolatot. A bizalom kialakításához pedig igazi beszélgetésre, mélyebb megértésre van szükség. Amikor beszélgetünk egymással, akkor mindenki nyugodtan elmondhatja a véleményét, ilyenkor nem tanítás a lényeg, nincs alá-fölé rendeltség, egyszerűen arra használjuk a beszélgetést, hogy megismerjük egymást vagy megismerjük a helyzetet. Ha azt mondjuk, amit gondolunk és szavaink összhangban állnak tetteinkkel, akkor hitelesek leszünk. A középiskolás korosztály tele van kételyekkel és problémákkal. Próbálunk minden tanulóra figyelni, ösztönözni és bizalmi légkört alakítani, hogy magától előkerüljön egy helyzet, amiről lehet

¹ A táblázatot a mérési adatok felhasználásával készítette Gálovics Edit.

és érdemes beszélgetni. A kollégium jellegéből adódóan kereteket ad a beszélgetés alakítására. Hívhatjuk egyéni törődésnek, mentorálásnak, tehetséggondozásnak, megbeszélésnek, projektnek, tanácsadásnak. A pedagógus arra figyel, hogy miképp tud jó kapcsolatot teremteni a kamasz diákkal, milyen ösztönző erővel él, milyen instrukciókat ad, hogyan szervezi a tanulási kereteket, vagy a tanulási folyamatot. Amikor tanulási folyamatról beszélünk, akkor arról a van szó, hogy a másik személy megismerése által lehetőségünk adódik a befolyásolásra, egy más dimenzió megjelenítésére, új paradigma megismertetésre. Ebben a más megközelítésben azokat az értékeket képviseljük, amelyek a befolyásolási körünkben vannak, és hosszabb távon segíthetik életvezetésünket, irányadó mintát jelenthetnek. A kamaszkor alapvetően a változásokról szól, az akaratér és a „nemakarom” erő küzdelméről. Felnőttként világosan láthatjuk, hogy hogyan tudunk haladni, mi lehet a következő lépés a diákok számára céljaik elérése érdekében. De ezt a célt a tanulónak is látnia kell, nélküle nem megy. Pedagógusként a kollégiumban, egészben, egyben látjuk tanítványainkat. Látjuk tanulmányi előmenetelüket, erős és gyenge oldalukat, érzékeljük beilleszkedésük sajátosságait, észleljük szokásaikat, visszajelezzük tapasztalatainkat. Ez felelősséget és lehetőséget jelent számunkra. Épp úgy, mint ahogy diákjaink felé is közvetítjük a felelősség és lehetőség együttesét. Pedagógiai programunkban névadónk szavaival élve így fogalmaztunk. „az ifjúnak általános műveltsége legyen,... gondolkodni és tanulni tudjon”².

Tehetséggondozás és Covey 7 szokása

A tehetséggondozáshoz kötődve olyan tudatos szemléletformálásra és jellemalakításra vállalkoztunk, amelyhez FranklinCovey Magyarország 7 szokása kínálja a tartalmi hangsúlyokat. Ez a harmadik érvünk az életrevaló tehetséggondozás palettáján. Meghatározónak tartjuk a 7 szokás megismerésének és tanulásának folyamatában, hogy önmagunk megismerése által éljük meg az egyes szokások jelenlétét életünkben. Válha-

2 Az idézet gróf Klebelsberg Kuno szavai, amit Pedagógiai Programunk is tartalmaz. URL: <http://www.klebi.sulinet.hu/~webadmin/KKKK-PP.pdf> (Látogatva: 2016. június 15.)

tunk az életünk alakítójává, ha kezünkben tartjuk az irányítást, tudjuk önmagunkat vezetni.

A következő 7 szokásra (Franklin Covey) szeretnénk felhívni a tehetség-gondozással foglalkozók figyelmét:

- **1. szokás: Légy proaktív!** Ez a szokás a kezdeményező készségünkre és a felelős magatartásunk alakítására ösztönöz. Azt sugallja, te is felelős vagy abban, hogy mi történik veled! Például szembesülünk egy kihívással, mi lesz a válaszuk?
- **2. szokás: Tudd előre, hova akarsz eljutni!** Ez a szokás a jövőnket vetíti előre, határozzuk meg, mit szeretnénk elérni, mi a célunk, mit fogunk tenni a célunk elérése érdekében, hogyan tesszük azt meg, vagyis tervezzük meg az utunkat! Például nyelvvizsgát szeretnénk szerezni, hogyan fogom teljesíteni? Tudok a jelen nehézségein túlmutatóan előre gondolkodni?
- **3. szokás: Először a fontosat!** Ez a szokás a fontos és nem fontos, a sürgős és nem sürgős dimenziókat mutatja meg. Az időgazdálkodásra tanít bennünket, hogy a céljainkat elérése érdekében tudjunk haladni azok megvalósításával. Például mi az a cél, amiért bevállalok valami kifejezetten megerőltető dolgot? Ez lesz az, ami fontos, hozzájárul a céloom eléréséhez, ezért ezt végzem el először!
- **4. szokás: Gondolkodj nyer-nyerben!** Ez a szokás a hosszú távú kapcsolatokkal való törődés szokása. Lehetőség mutat arra, hogy mindenki nyerjen a kölcsönös előnyök megjelenítésével! Például, amikor mindkettőnkről van szó, az sok pozitív érzést hoz a felszínre.
- **5. szokás: Először érts, aztán értesd meg magad!** Ez a szokás segít bennünket abban, hogy az előző szokásokat érvényesíteni tudjuk. Fontos tapasztalatra tehetünk szert az empatisz figyellem gyakorlásával. Például, amikor meghallgatjuk egymást, akkor együtt a törődésemet is kifejezem irántad.
- **6. szokás: Teremts szinergiát!** Ez a szokás a közösségben rejlő erőt és az egyes egyénekből lévő tudást hozza a felszínre érzelmi töltéssel, azt mondja együtt jobb! Például, amikor a különböző látásmódunkat egyesítve valami új dolog születik, $1+1=3$
- **7. szokás: Élezd a fűrészt!** Ez a szokás az egyensúlyra törekvő hosszú távú vetületére irányítja figyelmünket. Például, amikor

észreveszed, hogy a naplóírással kiírod magadból a problémádat, törödsz magaddal.

Az egyes szokásokat áttekintve, bizonyára sokan gondolják így: hiszen ezek ismerősek számomra, én ezeket már tudom! Ismerősek számunkra, de szokásaink-e ezek? Figyelünk rájuk, vagy csak tudjuk, hogy van ilyen? Ösztönösen alkalmazzuk a szokásokat, vagy a tudatosság kontrolljával éljük meg működőképességét? Mi a kollégiumban hasonló képen éltük meg a 7 szokással történő azonosulást. Viszont komolyan elgondolkodtunk ezen. Megismerkedtünk a szokásokkal, önmagunkon vizsgáltuk a szokások jellemzőit és alakításunk lehetőségét, majd megkerestük a helyüket a kollégiumban. Megállapítottuk, hogy minden tevékenységünkben alkalmazni tudjuk az egyes szokásokra való odafigyeléssel a mélyítést. Napi szintű cselekvésekké alakítva, a befolyásolási körünkben mozogva, a hosszú távú eredményesség nagy köveit helyezzük el a 7szokás rendszerének megismertetésével, szokássá formálásban.

Azt mondtuk, hogy amit egész életre magával tud vinni a kollégista, az nem más, mint ha megtanulja, hogy a saját életét tudja felelősen irányítani, rendelkezik az önirányítás készségével. Az első három szokás az egyéni győzelem képességének megszerzését kínálja, megtapasztalni, ahogy önmagunkat akarjuk és tudjuk változtatni. Önmagunkat győzzük le, amikor tanuljuk, gyakoroljuk. Felelősségvállalást, céltudatosságot, fegyelmet, önuralmat kíván. Jellemünket fejlesztjük. Természetesen a pedagógustól is elvárható, hogy önismeretét önnevelésre használja, hiszen így fogja tudni segíteni tanítványát. Az első három szokás egyben megvalósítás/integritás szokásai is. Az integritás azt jelenti, hogy a mindennapjainkat a számunkra legfontosabb dolgok köré szervezzük. Győzelemre törekszünk saját magunk ellentmondásai felett.

Az 1-3. szokás az intraperszonális (személyen belüli) intelligenciát fejleszti a döntés és felelősségvállalás (1.), a jövőképalkotás és tervezés (2.), az értékalapú idő-, figyelem- és energiagazdálkodás (3.) alapelveinek bemutatásával. A második három szokás az együttműködés szokása, a társas kapcsolatokban elérhető eredményességhez adnak kulcsot. Másokkal közösen aratott győzelemről szól. A második szakasz fókuszában az interperszonális (személyközi, társas) intelligencia erősítése áll: a következetesen kölcsönös előnyökre törekvés az élet

mindennapi helyzeteiben és rendszereiben (4.), az empatikus és erőszakmentes kommunikáció (5.) és a kreatív csoportos problémamegoldás (6.) alapelveinek és eszközeinek megismerésével. A hetedik szakas a folyamatos fejlődés vagy a mindennapi győzelem szokása. Négy emberi alapszükséglet, négy dimenzióban tudunk tenni azért, hogy haladjunk és egyensúlyban legyünk: fizikai, érzelmi, szellemi és lelki dimenziókban.

Tapasztalataink szerint a diákok között is vannak olyanok, akik nagyon fogékonyak a tudatos életvezetés kérdésében, a személyes és felelős életvezetés alakításában. Tizenöt évesen még csak kószolgatják az egyes szokások megértését, tizennyolc évesként viszont más pontosan megfogalmazták, mit jelentett számunkra az egyes szokások alkalmazása, melyik az a szokás, amelyik különösen fontos építőkö az életükben. Rövidtávon, naponta tapasztaljuk azt az utat, ahogy diákjaink önmagukat formálva, jó és rossz döntések hozatalával egyengetik személyiségüket és alapozzák-alakítják jövőjüket. Úgy vélem, hosszabb távon a sikeres életpálya, a tudatos életvezetéshez nyújtott támogatás opcionális eszköztárhoz tudunk ajánlásokat tenni számukra.

Amikor a tehetséges egyének elvárható készségeiről beszélünk, akkor egyre hangsúlyosabban jelenik meg életvezetés és karrier kérdése. Önmagától senkit sem lehet megmenteni, mindenki végül is maga dönt, hogy milyen utat jár be. Daniel Goleman szerint az érzelmi intelligencia (EQ) jobb előrejelzést ad az iskolában és az életben elért eredményességről, mint az IQ. A személyes és társas kompetenciák meglétével és alakításával tudjuk diákjainkat segíteni egy beláthatatlan világ kihívásaira, a siker megélésére. A kollégium sajátos eszközrendszere, személyes szándékkal párosulva kiváló alkalmat teremt az érzelmi intelligencia fejlesztésére, a személyes és társas kompetenciák alakítására.

A kommunikációs helyzetek a szociális és interkulturális készségfejlesztésben segítenek. Nyitott kérdések feltevésével aktivizálnak, segítik a gondolkodást és rendszereznek. A kollégium időbeosztása pedig lehetőséget teremt a megbeszéléshez, reflexióhoz és önreflexióhoz, a döntéshozatal gyakorlására. A beszélgetések alkalmával jó kérdések segítségével el tudunk jutni a személyes győzelem fontosságától a közös győzelem érzéséig. Ez egyúttal a függés, a függetlenség és a kölcsönös függés megtapasztalása és felismerésének élménye, vagyis paradigma-váltás tanulása.

Az érdekeltségen alapuló azonosulás modellje

A munkafolyamatban építünk a személyes érdekeltségen alapuló megközelítésre, amit a CBAM (Concerns-Based Adoption Model) által ismertünk meg. A modell logikája alapján először magamra figyelek, szembesülök az engem ért kihívással, és csak ezek után tudok a feladatra koncentrálni egy következő lépésben. Mindeddig azonban kérdezek, gondolkodom, és előbb-utóbb döntök, majd lépek tovább. Megbarátkozom a kihívással és lépek tovább, egészen addig, míg a sikerben megfürödve már tudok másokra is figyelni. Covey 7 szokásának alakításában tudatosan foglalkozunk a CBAM lépéseinek érvényesülésével. Általános érvényű szempontnak tekinthetjük a motivált tanulás elsőbbségét, legyen az szervezetfejlesztés vagy egyszerű megoldásra váró feladathelyzet. A személyes érdekeltség feltételezi azt is, hogy a változtatás útján mindenki akkorát és annyit változtat meglévő gyakorlatán, amekkorát biztonságosan változtatni tud. Akkorát lép tovább, amekkorára képes. A kis lépések elvének érvényesülését gyakoroljuk úgy, hogy közben haladunk. Az érdekeltségen alapuló megvalósítás modelljében 3 fő fázis figyelhető meg.

1. **MAGAMRA FIGYELEK.** Azaz megvizsgálom, mit jelent ez a kihívás számomra? Milyen tervem lehet ezzel kapcsolatban? Miért jó ez nekem?
2. **FELADATRA FIGYELEK.** Azaz hogyan működik ez nálam? Ezt a feladatot hogyan tudom eredményesen teljesíteni? Hogyan szerzek jártasságot benne?
3. **MÁSOKRA FIGYELÉS** fázisában a kérdés: hogyan integráljuk közösen? Van még valami, amit jobban vagy másképp lehetne tenni? Ez jól működik, hogyan tudom másokkal is megosztani?

A kivételes tanulói teljesítmény megnyilvánulására számos alkalmat találtunk a kollégiumban. A tanulói **közvetlen kontaktokban** el tudunk mélyülni az egyes szokások személyes adaptációjában. Meg tudjuk vizsgálni, hogy melyik szokást birtokoljuk, és miben jelenik ez meg? Vagy melyik szokásunkat szeretnénk alakítani, hogyan fogjuk ezt megtenni?

Milyen értékeink vannak, amelyek jó példát kínálnak másoknak is? **A foglalkozások** tapasztalatai arra világítottak rá bennünket, hogy mindig tudunk egy 7szokás fókusszal dolgozni, ami így több oldalról erősíti az adott szokást. A **személyes** élettérben, a fizikai környezetben további megerősítéseket tudunk tenni, pl. 7szokás szimbólumrendszerével, kifejezések használatával. Nem mindegy például, hogy valaki a lehetőségeire vagy a problémára koncentrál. Befolyásolási körén belülre vagy kívülre rak folyamatosan energiákat. A tanulók életvezetésének támogatásában irányadó támpontok lehetnek a szokások, komplex szempontsорт jelenthet reflexió adáshoz a bennem rejlő vezető felismerésének megtapasztalása. Ideális, alapvető gondolkodási rendszer lenyomatának is tekinthetjük. A **továbbtanulás és életcélok** esetében kreatív gondolkodást, proaktív szemléletet, kihívást jelent. Segíti az eredmények javítását, céltudatosságra szoktat, alakítja a jövőképet, érzékelhető az önirányítás változásában. Az érzelmi intelligencián belül felerősíti az egymásra figyelmet, gyakoroltatja az értő figyelmet, ösztönzi a pozitív gondolkodást, és egyensúlyteremtést. Erős befolyással bír mentálhigiénés szemléletünkre, különösen az intézmény AJTP tanulóinál, felerősíti a társas kapcsolatok szerepét.

Összegzés

Nagyon hasznosnak találtuk e kollégiumi területek gondozásában a 7szokás fókuszát. Az AJTP-ben tanuló diákok esetében egymást erősítő szinergikus hatásról is beszámolhatok, hiszen a program részét jelentő önismeret foglalkozások, szakkörök, speciális tehetségműhelyek, és életviteli alkalmak segítik a sikeres beilleszkedést, életvezetést és a tehetségterület támogatását. Általános problémaként érzékeljük a tanulók nehézségei között az akaraterő, egyensúlyteremtés, időtervezés, jövőkép alkotás, döntési képesség, célképzés, pályaválasztás, az önmagunkra és egymásra figyelés kérdését. Minden tanulói kontaktban jól alkalmazható, legyen az tanóra vagy foglalkozás és szakkör, mentorálás vagy tanácsadás, tehetséggondozás vagy hátránykompenzálás. Nem véletlen ez, hiszen a tanulói személyiség alakításában szeretnénk támogatást nyújtani az EQ fejlesztésével, és ez nem tartalom vagy forma kérdése.

Úgy gondoljuk, minél több forrásból szerzünk információt teljesítményről, képességekről, annál árnyaltabb és megbízhatóbb képet kapunk a továbblépés kérdésében is. A tehetséges tanuló megkívánja, hogy

a vele foglalkozó pedagógus is képes legyen élete folyamán akár többször is képessége, tudása, tanulása által megújulni, az adott élethelyzeteknek megfelelni. A képesség és a teljesítmény vonatkozásában sokak által szerzett tapasztalat, hogy gyakori az **alulteljesítő tehetséges ember**. **Azt is megéltük már**, hogy a jó teljesítmény és eredmény nem mindig rejt tehetséget! Mi, pedagógusként is tudunk így működni. Hajlamosak vagyunk arra, hogy az értékelés módjához igazítsuk módszereinket, gyakorlatunkat. Ez mindannyiunk felelőssége is egyben. A mi személyes példánk jelenti a mintát, egy egészséges és életrevaló szemlélethez tanítványainknak. Az életrevaló tehetséggondozás nem ma, nem holnap, de valószínűsíthető, hogy holnapután köszön vissza ránk, mert ez egy szemlélet és alapvetően jellem kérdése.

Felhasznált szakirodalom

- BGR-Minőség az oktatási folyamatban. (2004) CED GROEP Rotterdam-MPI Magyarország Projekt 2001-2004. Válogatás a megyei BGR-műhelyek munkaanyagából. (Alkotószerkesztő: Görcsné Muzsai Viktória) BGR Országos Koordinációs Központ, Győr, p.216
- Bognár Mária (2005): *Félúton a MAG-program. Néhány tanulság a pedagógiai fejlesztések számára*. Új Pedagógiai Szemle, 7-8. szám URL: <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00094/2005-07-oy-Bognar-Feluton.html>
- Covey, Stephen R. (2004): *A kiemelkedően sikeres emberek 7 szokása – az önfejlesztés kézikönyve*. Bagolyvár Könyvkiadó, Budapest.
- Covey, Sean (2014): *A kiemelkedően eredményes fiatalok 7 szokása*. Harmat Kiadó Budapest.
- Csikszentmihályi Mihály (2010): *Tehetséges gyerekek. Flow az iskolában*. Nyitott Könyvműhely Kiadó Budapest.
- Goleman, D (2008): *Érzelmi intelligencia*. Háttér Kiadó Kft. Budapest.
- Hujber Tamásné-Gálovics Edit (2009): *Intézményi mentálhigiénés program működése, tapasztalat-jó gyakorlat bemutatása* In: *Jó gyakorlatok a biztonságos iskoláért* OFI, 2009, 125-131
- Lénárd Sándor és Rapos Nóra (szerk.) (2006): *Ötletek tanítóknak a fejlesztő értékeléshez és az adaptív tanulásszervezéshez*. MAGTÁR füzetek sorozat OKI.
- M. Nádasi Mária (2001): *Adaptivitás az oktatásban*. Comenius Bt. Pécs.
- Pink, Daniel H. (2010): *Motiváció 3.0 Ösztönzés másképp*. HVG Kiadó Zrt.

KOR-TÁRS közösséggel a közösségért jó gyakorlat

Szerző:

Horváth Balázs

csoportvezető kollégiumi nevelőtanár

Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium

7400 Kaposvár, Álmos Vezér u. 1.

e-mail: horvathbali011@gmail.com; horvathb@klebi.sulinet.hu

A KOR-TÁRS közösséggel a közösségért jó gyakorlat a középiskolai diákönkormányzatok, mint közösségi szintér szervezetfejlesztését szolgálja. Célja, hogy a DÖK tagjai kortárs segítőként vegyenek részt a közösség alakításában, tudatosan készülve, öntevékeny módon, saját élményeken keresztül az eredmények folyamatos felülvizsgálata és korrekciózása által törekedjenek a jó közösség ismérveinek alakításában. Az önszerveződés eredményeként megismertetik egymást az együttélés modelljével, segítik az új tanulók beilleszkedést, megőrzik és megújítják az intézmény hagyományait úgy, hogy közben gyakorolják a közösségük fejlesztéséhez kapcsolódó készségek mélyítését és új aspektusok megjelenítését. Tapasztalataink szerint gyakorlatunk eredményeként az elsődleges célcsoportot alkotó diákjaink (DÖK) önállóságuk, felelősségteljesebbek, attraktívabbak lettek, nőtt a kompromisszumok iránti nyitottságuk, képesebbek lettek kreatív gondolatokkal támogatni a közösség életét. Másodlagos célcsoportnak tekintjük az intézmény összes tanulóját, akik delegálási rendszeren keresztül illetve közvetve kapcsolódnak be a közösségépítésbe. A jó gyakorlat bármilyen középiskolában alkalmazható, különösen jól működik kollégiumokban. Működéséért az önszerveződő kollégisták egy csoportja, és egy segítő nevelő felel, valamint a kollégium tanszülete és vezetése is együttműködő fél. Módszereinek elemei: éves felkészítő tábor, heti munkamegbeszélések, strukturált feladatdelegálás, szervezetfejlesztési módszerek.

A gyakorlat újszerűsége abban jelenik meg, hogy a diákok egy csapatépítő tréningen vesznek részt. A tréning célja feltárni a közösségben rejlő erőket és kapcsolatokat, előkészíteni a tanévet. Fókuszként jelenik meg az önérvényesítés az önszerveződés, a felelősségvállalás kérdése. További újszerűséget jelent, hogy a közösség építésében, a szerepek tanulásában a segítő pedagógus pont akkora teret ad a diáknak, amekkorára neki vagy kiscsoportjának szüksége van. Ezt a teret kihasználva kortárs kezdeményezőként és segítőként kapcsolódnak be a diákok a kollégium értéktanteremtő folyamatába. Innovációs értéke, hogy a közös munka és felelősségvállalás által a kollégista diákok élhetőbben, és otthonosabban tölthetik mindennapjaikat a kollégium falai között. A kollégiumi közösség önszerveződő kortárs csoportjának tagjai felvállalták az új tanulók zökkenőmentes beilleszkedését, a kollégista tanulók életvezetési, szórakozási, sportolási lehetőségeinek minél szélesebb körének való kiterjesztését úgy, hogy a kollégista diákság magának érezze a Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium szellemiségét, hagyományait, melyet különböző események, programok szervezésén keresztül érnek el. Minő-

ségi többletnek tekinthető ezért, hogy motivált környezet alakul ki, mind a megvalósítók, mind a célcsoport nyitottabban vesz részt az eseményeken, miközben komoly tapasztalatokra tesz szert felelősségvállalás, szervezés, kockázatkezelés, kritika adása és fogadása területeken. Ezek lesznek azok a személyes kompetenciák, amelyek alapvetően a szociális kompetenciák erősítését jelentik, de adott esetben egy új tehetségterület – a szervezési, vezetési tehetség – felszínre kerülését is biztosítják, amely hosszú távon az egyéni életút alakulását is befolyásolhatja.

Gyakorlatunk megoldást kínál a középiskolásokra jellemző elszigetelődés és érdektelenség kérdéseire. Azt tapasztaljuk, hogy amennyiben felelőssé tesszük diákjainkat egy program megvalósításában, akkor sokkal szívesebben vesznek részt abban. A felelőssé tétel alatt azt értjük, hogy megtanítjuk őket döntést hozni, feltárjuk velük együtt a megoldási utakat, támogatjuk őket a megfelelő stratégia választásában, az eredményes megvalósításban. Ezek a tapasztalatok elraktározódva bennük, a későbbiekben is segíteni fogja a diákokat a közösség szervezésében (munkahelyi). A jövő munkaerő piaci esélyteremtését és helytállását segítjük a személyes kompetenciák fejlesztésével. A kollégium több területen is foglalkozik ezzel a kérdéssel, ehhez a kollégium különösen gazdag eszköztárat biztosít (nem tanórai keretek, megbeszélések, közös értelmezések, értékelések-elemzések, visszajelzések). Azt is megtapasztaltuk, hogy a diákok sokkal szívesebben kapcsolódnak be egy kortárs diák által kezdeményezett tevékenységbe, mint egy tanári megkeresésbe. Azt szeretnénk elérni, hogy tanulóink éljenek a kollégium által kínált lehetőségekkel, képesek legyenek saját érdekeik felismerésére, életprogramjukat tudják pozitívan befolyásolni. Ahhoz, hogy az önérvényesítés a felelősségvállalás megvalósuljon, sokféle módszert használunk: a proaktivitást, a nyer-nyer helyzetre nevelést, a személyes beszélgetést, a tárgyalást, a vitát, javaslattevést, az autonóm döntést, más vélemény értékelését, változtatásokban való részvételt, mások bevonását, az összegzést. Fontosnak véljük az empátiát kifejező készségek fejlesztését a mások segítségét, a másik személy bátorítását egy nehéz helyzetben értékeink szerint, megérteni mások indítékait (perspektíva-felvétel), emellett a fair játék szabályainak tanulását, vesztes-győztes játszmák kezelését, a vétőjog helyes alkalmazását. Ezzel a lehetőséggel élve, ezt a tevékenységet erősítve támogatjuk a diákok által szervezett rendezvényeket, megvalósíthatóságának hátterét pedig a kollégium vezetése adja. Ez a szimbiózisban történő együttélés eleve elrendeltetve a kollégium nevelési célkitűzéseit támogatja a hagyományteremtő programok

szervezésében és megvalósításában. Az alulról jövő (egyéntől induló) kezdeményezések illeszkedése alapvetően a hogyan kérdésre keresi a választ. Mivel közösségben gondolkodunk, ezért a kezdeményezés megvalósításában a nagyobb közösség értékrendjét vesszük figyelembe. Az őszinte hangvétel, az építő kritika elfogadása a PDCA logika gyakorlásával tud sikeres lenni. Évente megkérdezzük a diákokat kérdőívvel a szerzett tapasztalatokról, illetve ezek figyelembe vételével csapatépítő tréninget szervezünk számunkra a tanév elején. A megvalósítás helyszíne nagyobb részt a kollégium területe, melynek időtartama augusztus 30.-tól június 15.-ig tartó időszakra tehető.

A jó gyakorlat átfogó célja, hogy kortárs közösséggel történjen közösségépítés.

Részcéloknak tekintjük:

- *a tanulói felelősség és szerepvállalás megerősítését*, mivel tapasztalataink szerint nehezen aktivizálhatók a tanulók, korosztályi jellemző az aktivitás hiánya a közösségben, a felelősség újraértelmézést kíván, amelyet személyes tapasztalatok szerzésével tudunk biztosítani,
- *az értékek felismerésének segítését*, mivel a diákok hajlamosak a hosszabb távon megjelenő értékeket elhanyagolni az azonnali és gyors értékkövetés érdekében (Hujber Tamásné, 2010)
- *az aktív és kezdeményező diákszerep biztosítását*, mivel nagyobb aktivitásra tudunk szert tenni, amennyiben diákkezdeményezésként jelenik meg egy tevékenység
- *önszerveződő folyamatok egymásra hatásának felerősítését*, amellyel segíteni tudjuk mind az intézmény, mind a tanuló élhető környezetének kialakítását, a közösséghez tartozás elkötelezett szemlélet befolyásolását
- *konstruktív életvezetés támogatását*, mivel a munkaerőpiacon felértékelődött személyes kompetenciák megszerzéséhez járulunk hozzá a tapasztalati tanulással, amelynek alapja az együttműködés, az önérvényesítés, az önérdek és a közösségi érdek közötti összhang, belső egyensúly megtalálása.

2005-06-os tanévtől 2015-16-os tanévig 60 programot szerveztek a KOR-TÁRS projektben dolgozó diákok. Az előbb említett intervallum alatt, a szervezési, kivitelezési munkákban mintegy 340 diák vett részt, mely programokat mintegy 1500 kollégista tekintette meg. A diákok a munkafolyamatba bevontak kollégiumi nevelőtanárokat, szülőket, edzőket, egyesületeket, kollégista diáktársaikat. Amióta alkalmazzuk a KOR-TÁRS közösséggel a közösségért

jó gyakorlatot a kollégiumunk életében jelentős minőségi javulás tapasztalható, diákjaink önállóbbak, felelősségteljesebbek, attraktívabbak, kompromisszumképesebbek, kreativitásuk jobban kiteljesedik, metakommunikációjuk előremutató, a csapatépítő, problémamegoldó, kommunikációs, és előadói képességük folyamatosan fejlődik. Ahhoz, hogy az önérvényesítés a felelősségvállalás megvalósuljon minden tanulási módszert használunk, mint például a személyes beszélgetést, a tárgyalást, a vitát, javaslattételt, az autonóm döntést, más vélemény értékelését, az összegzést, a felelősséget, ami alkalmas az együttműködési szerepek megvalósítására az együttélés a tolerancia és az alkalmazkodás megtanulására. Fontosnak véljük az empátiát kifejező készségek fejlesztését a mások segítségét, a másik személy bátorítását, a fair játék szabályainak tanulását, vesztes-győztes játszmák kezelését. A későbbiekben minden rendezvény végén a részt vevő diákokkal egy kérdőívet tölttetünk ki, mely visszajelzésekből következtetni tudunk a felmerült problémákra, jó és rossz élményekre.

A kollégiumunkban működő KOR-TÁRS közösséggel a közösségért projekt megvalósításában segítő pedagógus tanév elejétől használja a naplót, melyben a folyamatos heti ütemezés és megvalósítás nyomon követése történik. A megbeszéléseken mindig jelen van a rendezvények, feladatok folyamat és részfolyamat ellenőrzése a tanár és az elnök részéről, melyet részfolyamat értékelés, majd az adott témával kapcsolatos problémák felvetése, kijavítása és visszacsatolása követ.

A KOR-TÁRS projektben résztvevő kollégista diákok saját Szervezeti és Működési Szabályzattal rendelkeznek, melyben lefektetésre kerültek az alapvető célok, feladatok, a tisztségviselők, a működés feltételei, jogkörei és gazdálkodása. Minden tanévben legalább egyszer a KOR-TÁRS projekt elnöke közgyűlést hív össze, ahol számvetés keretében beszámol az elvégzett feladatokról, és az előttük álló programokról. Itt a kollégiumi diákságnak lehetősége van kérdéseket feltenni és a jövőre nézve javaslatokat tenni. A közgyűlés nyílt, melyen a kollégium bármely tagja részt vehet, véleményt nyilváníthat. Meghívott vendégként a kollégium vezetősége a közgyűlésen mindig jelen van, akik a diákokat érintő minden kérdésre szívesen válaszolnak. A projektben résztvevő diákok minden tanév végén megtervezik a következő tanév munkatervét költségvetéssel, melyet a kollégium vezetésének és a fenntartónak is átadnak.

A KOR-TÁRS projektben 34 diák tevékenykedik, de mivel a tanulók 25 százaléka évente kicserélődik, ezért fontos, hogy a projekthez kapcsolódó

diákok zökkenőmentesen illeszkedjenek be. Ehhez elengedhetetlenül fontos a kapcsolatteremtő képesség a jó csoportkohézió, melyet év elején egy csapatépítő tréning keretében érnek el. Egy rendezvény lezárása után az elnök értékeli az elvégzett munkát a tapasztalatokat megosztja a tagokkal, melyben lehetőség nyílik a résztvevők személyes értékelésére is. Egy-egy program szervezése előtt a projektben részt vevő tagok közösen kitöltenek egy SWOT erőteret analízist, valamint egy gondolatterképet, mely tartalmazza azokat a lépéseket, amellyel el szeretnék érni a kívánt célt a tervezett határidőket, valamint összeírják, hogy milyen segédanyagokra, eszközökre van szükségük a feladatok kivitelezéséhez. Az elnök és a felkért pedagógus a haladási ütemtervet folyamatosan ellenőrzik. A megbeszéléseken elhangzottak rögzítése a részfolyamatok ellenőrzésére is szolgál, amit a jegyzőkönyvíró minden alkalommal leír, azt az elnök kézjegyével ellen jegyzi. Következő részfolyamat ellenőrző eszköz a programok megvalósításához elengedhetetlen logisztika, tartalomjegyzék elkészítése, ami alapja lesz a gondolatterképpel együtt az elkészítendő munkafolyamatnak. A fenti részfolyamatokat a segítő pedagóguson kívül a projekten résztvevők és az elnök is véleményezi, majd közösen együtt az új ötleteket beépítve lefedtetik a megoldandó feladatokat, amit ezek után nevesítenek is. A megvalósított programok után a segítő pedagógus az elnök és minden projekttag értékeli, és véleményt mond az elvégzett munkájáról /beszélgetés, cédula-üzenetek, vélemények és tapasztalatok összevetése/. A kitűzött célok eredményességét az elégedettségmérésben realizáltuk, úgy, hogy a rendezvényeken szereplőktől és a projekt megvalósításában aktívan részt vettekől is kérdőív kitöltését kérünk, amit kiértékelünk. A kérdőív feldolgozásával, és visszacsatolásával lehet a következő rendezvényt jobbá, gördülékenyebbé lehet tenni, ami elhangzik a gyűléseken és a küldöttközgyűlésen is. Az információkat összegyűjtve összegzést kapunk, mely dolgokon kell változtatnunk, hogy a következő tanévben megrendezésre kerülő programok jobban sikerüljenek. Szükséges, hogy az általunk bemutatott jó gyakorlat elengedhetetlen személyi feltételei érvényesüljenek azáltal, hogy középiskolai tanulók legyenek a célközönség. A projektben részt vállaló diákok választják a segítő pedagógust, ami azért fontos, mert kölcsönös bizalom és szimpátia nélkül nem működik a projekt. A megvalósításhoz szükséges a vezetői – tanári és diák elkötelezettség, valamint a betervezett programokhoz szükség van az anyagi források előteremtésére a fenntartóval egyeztetve.

Felhasznált Szakirodalom:

Hujber Tamásné (2010): *Érték, értékorientáció vizsgálata serdülők körében*. Iskolapszichológia konferencia, Kaposvár 2010. 11. 15.-én http://szerver2.klebi.sulinet.hu/tp/index.php?option=com_rokdownloads&view=file&Itemid=27&id=3:iskolapszichologiai-konferencia

Kre-aktív motivációs projekt

Szerző:

Horváth János

csoportvezető kollégiumi nevelőtanár

Ötlet:

Gálovics Edit

szakmai igazgató-helyettes

Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium

Helység: 7400 Kaposvár, Álmos Vezér u. 1.

e-mail: titkarsag@klebi.sulinet.hu

Motivációs projektoktatás a kollégiumban. Intézményünkben 2005-2006-os tanévtől működik a motivációs projektoktatás. Célunk, hogy a diákok alkalmazzák erősségüket, fejlesszék saját kompetenciáikat. Ismerjenek meg új tanulási helyzeteket, mélyüljenek el egy általuk kedvelt terület feltárásában. Fejlődjön a kommunikációjuk, problémamegoldó képességük, és önálló felelős munkát végezzenek. A projekt 5 modulból áll, melyek egymásra épülnek.

1. Ismerkedés a projekt vezetővel, a tanulók egymás között, és a témával
2. Téma felépítése, kialakítása
3. Önálló munka, projektvezetői segítségnyújtással
4. Eredmények értékelése, visszacsatolás, korrekció, újra értékelés
5. Bemutató, jutalmazás.

Az öt modul feldolgozásra kerül adott tanév októberétől áprilisáig, heti egy órában. A feladatra jelentkező a tantestületből 12 pedagógus, aki a projektmódszertan mellett alkalmaz más, / 7 szokás, kiscsoportos módszer, műhelymunka, stb. / módszereket, és így éri el a jobb eredményt a diákok munkájában. A tanulók létszáma 90-110 diák között változik tanévtől függően. Életkoruk 17-18 év között alakul. A bevezetés óta a diákok kommunikációja, problémamegoldó képessége, nyíltsága, kreativitása, és felelősségvállalása pozitív irányba változott. A kollégium felkészültebb, rugalmasabb, önmegvalósításra képes, érettségire készülő diákközösséget nyert. A megvalósítás a Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégiumban történik. A tanév végén a legjobb munkákat bemutatják a kollégium diákjai előtt.

Kre-aktív motivációs projekt leírása. A motiváción alapuló Kre-aktív projekt egy innovációs folyamat eredményeként jött létre. A folyamatos fejlesztés eredményeként gazdagodott leírása, eszköztára és módszertana. Jelenleg a pedagógiai programunkban megjelenő, éves szinten tervezett, a 11. évfolyamot érintő tevékenységről van szó. A projekt leírása 5 modulból áll, melyek a fent említett egymásra épülő rendszeren alapul. Minden egység általános leírással és óravázlattal támogatott. Újszerűséget jelent a diákok életében, hogy a pedagógus felelősen együttműködő partnerként kezeli őket a projektmunkában, rugalmas keretekben és adaptív módon segíti a diákokat, problémahelyzetek megoldásában tapasztalati tanulás útján segíti a folyamatot. Rendszeres találkozók adnak teret az önálló elgondolások kivi-

telezésének. A témakifejtés időszakában a tanulók önállóan, egyéni ütemben dolgoznak úgy, hogy konzulenseikkel kapcsolatban vannak. Végül a munkafolyamat értékeléssel zárul. Új elem, hogy a projekt tág keretet biztosít a foglalkozásokon a pedagógus és diák számára, így saját igények szerint szervezhetik a kívánt tartalomfelosztást. Biztosított a tanár és a diák szabadsága a kreativitásban, a munkában, és ez a Kre-aktív motivációs projekt közös alapját és adaptivitását jelenti. A megvalósításban tanulóközpontúnak tartjuk, többek között azért, mert a tanulói kompetenciák erősítését, autonóm döntések meghozatalát támogatottan segíti a konzulens tanár egy kedvenc téma kifejtésében. A projekt szervezésére vonatkozó innovációk: A tanuló a motivációs projekt esetében kiléphet csoportvezető tanára felügyelete alól. Konzulens tanárt választ a kollégiumi nevelőtestületből, akihez be kell jelentkeznie. Továbbá lehetőséget teremt a kiscsoportos együttműködésre és az egyéni időbeosztás alapján történő motivált feladatvégzésre. Így egyéni és csoportos konzultációt is megenged a diákok és a konzulens között. A minőségi változás érzékelhető a kilépő tanuló mérésénél, mivel javul a kommunikációja, problémamegoldó képessége, nyíltsága, kreativitása, és felelősségvállalása. A kollégium felkészültebb, rugalmasabb, önmegvalósításra képes, érettségire és munka világára készülő diákokat nyer, akik kreatívak, újabb kompetenciákkal rendelkeznek.

Mi indokolta a jó gyakorlat létrehozását, mely területeket fejlesztette? A létrehozást segítette, hogy évente elégedettségmérést végeztünk a diákok körében. A diákok preferálják az egyéni tanulási utak meglétét, de a kollégiumi kötelezettségeket és kötöttségeket nehezen viselik. Szükségesnek találtuk, hogy egy rugalmas keretekben működő, kollégiumi feladatokkal összhangban álló tevékenységformát alakítsunk ki. A másik alapvetésünk az volt, hogy hogyan tudjuk segíteni az intézményünkben végző diákokat, hogy felkészültek legyenek az újabb kihívásokra. A továbbtanuló kollégisták a felsőoktatási intézményekben önállóan szervezik tanulási útjukat, döntéseket hoznak, részt fognak venni különböző projekt munkákban, akár egyénileg vagy csoportosan. Alkalmasnak, találtuk a projekt munkamódszert, hogy az előzőekben leírtaknak megfelelően. Fontosnak tartottuk, hogy a tanulók az adott problémafelvetésre kapjanak

választ kreatív, önálló és támogatott gondolkodásuk alapján. Valós helyzeteken keresztül tevékenyen oldják meg a felmerülő, sokszor egyéni problémát, az általuk választott konzulens tanárok segítségével. Módot kapnak az individualizált egyéni munkára, vagy akár csoportos munkamódszerrel is elérhetik a kitűzött célokat. Fontos hogy rugalmas legyen, formális és informális keretekben működő, vagyis általuk meghatározott módon, ajánlott módszerrel, és időbeosztással, de közösen lefektetett szabályok alapján, adott időkorláton belül oldják meg a kitűzött feladatot, melyet az interdiszciplinaritás jellemez. Fontos szempontnak tartottuk, hogy önállóan döntsenek, és ezekért a döntésekért vállalják a felelősséget. A diákok közötti jó kommunikáció és információ áramlás kialakítása is cél volt, főleg azok között, akik csoportos projekt munkában vettek részt. A pedagógus, aki a projekt vezetője, konzulensi szerepkörben motiváló, stimuláló, tanácsadó, szervező, egyben egyenrangú partnerként volt a diákok között. A téma felvetésénél fontosnak tartottuk az érdeklődési köröket, hisz a diák sokkal motiváltabb, ha hozzá közelebb álló témán kell dolgoznia, megoldania. A tantestület lényegesnek tartotta az elkészült munkák többszintű értékelését és a közösség előtti diák általi bemutatását és elismerését. A fent említettek által több területet tudtunk a tanulóknál erősíteni. Ilyen a kommunikáció fejlesztése, mely az egyén egész életén keresztül fejlődik, csiszolódik, hisz a megszerzett tapasztalatok beépülésével, majd alkalmazásával az élet számos területén előnyt élvezhet, aki ezt jól használja. Diákjaink sokszor profi előadói képességeket csillogtatva, változatos kifejezések használatával, idegen szavak értelmezésével, elmagyarázásával színesítették a projektbemutatót, valamint a feltett kérdések megválaszolásával sem jöttek zavarba, uralták a helyzetet. A munka során felmerült akadályokat, problémákat, különböző munkamegoldási javaslatokat, módszereket kezelni tudták, így elmondhatjuk, hogy a problémamegoldó képesség területén is előrelépést, fejlődést tapasztaltunk. A felelősségvállalásra is példákat láttunk, amikor egy kollégiumi rendezvény megvalósítását, kivitelezését vállalták csoportos projekt keretén belül a diákok. Az időbeosztásért, kivitelezésért, személyre szabott feladatokért vállalták a felelősséget, hisz a kollégium életében fontos hagyományokra visszatekintő rendezvényt valósítottak meg önállóan. A kreativitás pedig elengedhetetlen volt mind az

egyéni, és csoportos feladatok, projektek kivitelezésénél. A diákok számára is innovációként hatott az új, felelősségteljes, más-más munkamódszerek alkalmazásával való projekt megvalósítás. Nem csak saját tetteikért, munkájukért, de csoportmunkában egymásért is felelősséget vállaltak, egymást ellenőrizve, kontrollálva, vagy épp tanácsot adva dolgoztak. Rugalmas, maguk által meghatározott időbeosztásban tevékenykedtek. Elmondhatjuk, hogy a kollégium diákjai felkészültebbek, rugalmasabbak, önállóságra és önmegvalósításra képesek, kreatívak, kiterjedt világképpel, újabb kompetenciákkal rendelkeznek, így bátrabban engedhetjük ki őket a felsőoktatásba, vagy a munka világába.

Elérni kívánt célok. A jó gyakorlat alkalmazásának átfogó célja: A tanulók felkészítése az újabb kihívásokra, problémákra, melyekkel szembe fognak nézni, a felsőoktatásban vagy munka világában. Rövidtávon, közvetlen cél: sikeresen teljesítsék a tanév végére az általuk választott téma feldolgozását, készüljön el a produktum.

Részcélok: 1. A tanulók segítése és felkészítése, hogy a nálunk szerzett tapasztalattal, saját kedvenc téma segítségével a tanulási út folyamatos elemzésével és értékelésével sikeresen vegyék jövőbeni, előttük lévő akadályokat. Cél, hogy javuljon a tanulók a tervezett írásos és szóbeli kommunikációja, alkalmazzák az IKT kompetenciákat új tanulási környezetben, fejlődjön problémamegoldó képességük, nyíltság, kreativitás, és felelősségvállalás jellemezze a folyamatot. A kollégium felkészült, rugalmas, önmegvalósításra képes, érettségire, felsőoktatásra és a munka világára készülő diákokat nyer, akik kreatívak, kiterjedt világképpel, és megerősített vagy újabb kompetenciákkal rendelkeznek. Fontos tudatosítani, hogy a felsőoktatásban és a munka világában, a mindennapi helyzetben (szituációkban), a közösen és az önállóan megoldandó feladatok kihívás elé állítják őket, akár egy projekt keretében.

2. Rejtett tehetségek vagy tehetségterületek megjelenése, felszínre kerülése. A tanulók az általuk beemelt téma kibontásában számot adnak a jövő generációjának sikeres életvezetéséhez szükséges kompetenciáikról (pl. szervezői, tervezés, előadói, kutatási, elemzői, problémafeltáró, problémamegoldó, együttműködő, rugalmasság), amelyek nem feltétlenül szaktárgyi vonatkozásúak.

3. A pedagógusok adaptív szemléletének gyakorlása, mélyülése, a tanulói igényekhez alkalmazkodni tudó autentikus oktatás és nevelés egységének biztosítása. A pedagógus, aki a tanulói projekt segítője, motiváló, stimuláló, tanácsadó, szervező szerepköre mellett egyenrangú partnerként vesz részt a diák munkájában. A tanulók munkája során felmerült akadályokat, problémákat és nehézségeket különböző munkamegoldási javaslatokkal és ajánlásokkal támogatja úgy, hogy a döntést meghagyja a tanulónak. Számítanak egymás kreativitására és felelős munkájára, megtanulnak a diákok együtt dolgozni egy külső segítőkkel, konzulenssel.

4. Kollégiumi tevékenységrendszerbe illeszkedő tevékenységforma megjelenítése, amely példaértékű megújulást jelent a kollégiumi keretrendszer és eszköztár gazdagításában. A tevékenység illeszkedik a központi (alapprogram) szerinti elvárásokhoz.

Jó gyakorlat eredményességének mérhetősége: Hosszú távú, közvetett cél: A tanulók segítése és felkészítése, hogy a nálunk szerzett tapasztalattal, saját kedvenc téma segítségével a tanulási út folyamatos elemzésével és értékelésével sikeresen vegyék jövőbeni, előttük lévő akadályokat. Mérés módja: Tanulói utógondozásban megjelenő visszajelzések, visszajelző kérdőív. Rövid távú, közvetlen cél: sikeresen teljesítsék a tanév végére az általuk választott téma feldolgozását, készüljön el a produktum. Mérés módja: elkészített produktum leadása, intézményi összegyűjtése, tanulási tapasztalatok megfogalmazása kérdőívvel. 2006-os tanévtől 2014-es tanévig a 11. évfolyam által készített munkák száma 451 db. Az egyénileg vagy csoportosan dolgozó diákok száma 472 fő volt. Részcél: Rejtett tehetségek vagy tehetségterületek megjelenése, felszínre kerülése. Mérés módja: tehetséggondozásba bevontak száma, visszajelző kérdőív. Részcél: A pedagógusok adaptív szemléletének gyakorlása, mélyülése. Mérés módja: Pedagógusok összegző beszámolója. Részcél: Kollégiumi tevékenységrendszerbe illeszkedő tevékenységforma megjelenítése, amely példaértékű megújulást jelent a kollégiumi keretrendszer és eszköztár gazdagításában. Mérés módja: intézményi Pedagógiai Programban, éves munkatervben megjelenés. A diákok a munkafolyamatba - a projektvezető tanáraikon kívül - szülőket, hivataltalos személyeket /túzóltó/ iskolai szaktanárokat, speciális szakembereket, a lakóhelyükön élő időseket, hagyományörző egyesületeket is

bevontak. A tanulók közvetlenül, és közvetetten fejlesztették a csapatépítő, problémamegoldó, kommunikációs, és előadói képességeiket. Többféle munkamódszerrel dolgoztak a kivitelezéskor, valamint a felelősségvállalást is elsajátították. Rendkívül motiváltak voltak, innovatív, kreatív ötletekkel haladtak előre, a részfeladatok elvégzésénél. Társas kapcsolataik javultak, sokszor alig ismert diákokkal, vagy személyekkel kellett csoportmunkát végezniük. A projekt végén a tanulók egy kérdőívet töltöttek ki, amiből közvetlen információkat kapunk a munkafolyamat tapasztalatiról, illetve következtetni lehet a feladat során felmerült problémákra, jó és rossz élményekre. Információt kaptunk, mely tantárgyakat tudták hasznosítani, hogy gyűjtöttek adatokat, milyen visszajelzéseket kaptak a munka folyamán, és a végén. Fény derült a kérdőívből a tanárral való együttműködésre, hogy milyen munkaformát, eszközöket, módszereket használtak, és más fontos információkra. Az információt feldolgozva, és visszacsatolva, a következő évfolyamnál jobbíthatjuk, gördülékenyebbé tehetjük a munkafolyamatot a diákok részére. A jó gyakorlat támogatására segédanyagokat készítettünk. Elkészült segédanyagok száma 9 db. A jó gyakorlat prezentációját több intézményből kollégiumunkba látogató kolléga megtekintette, az intézményünkben tartott AJTP országos tanévnyitó konferencián, vagy az általunk szervezett WORKSHOP-ban 2013-ban.

Alkalmazott önértékelési eljárások, tevékenységek, és eszközök: Önértékelési eljárások: listázás, visszajelző kérdéssor, beszámoló, intézkedési terv. A kollégiumunkban működő projekt módszertan jó gyakorlatnál minden évben végzünk önértékelést, valamint használunk ellenőrzésre és értékelésre kérdőíveket, projekt naplókat, folyamatkövetést, és ezek figyelembevételével visszacsatolás utáni korrekciót. A projekt konzulens tanárok év elejétől használják a projekt naplókat, melyben a folyamatos heti ütemezés és megvalósítás nyomon követése történik. A foglalkozásokon mindig figyelemmel kísérjük a megvalósítás javasolt menetét, és részfolyamat ellenőrzése a konzulens tanár részéről állandó elem, a témával kapcsolatos megbeszélés, problémák felvetése, kijavítása és visszacsatolása követ. A csoport megalakulása után a tanulók kitöltenek egy SWOT analízist, egy tanulói tervezési sablont, mely tartalmazza azokat a lépéseket, amellyel a tanuló el szeretné érni a célt, és a tervezett határidőket,

valamint leírja, hogy milyen segédanyagokat, eszközöket kíván használni. A projekt vezető önmaga haladási ütemét ellenőrizheti az ütemterv dokumentummal. A részfolyamatok ellenőrzésére szolgál a diákok által, a foglalkozásokra készített dokumentumok is, melyek a következők. Minden diák készít egy címlistát, majd egy gondolattérképet. Következő részfolyamat ellenőrző eszköz a témával kapcsolatos részletes tartalomjegyzék elkészítése, ami alapja lesz a gondolattérképpel együtt az elkészítendő munkának. A fenti részfolyamatokat a pedagóguson kívül a csoport is véleményezi / belső ellenőrzés /, majd közösen együtt az új ötleteket beépítve kijavítják. Tanév végén a csoport tagjai bemutatják egymásnak a kész projektmunkákat. A konzulens mellett minden csoporttag értékeli, és véleményt mond a társa munkájáról / beszélgetés, cédula-üzenetek, vélemények és tapasztalatok összevetése/. Ez a belső prezentáció. A pedagógus egy értékelő kérdőívet is kitölt, melyet a csoportban közösen megbeszélnek, továbbá ellenőrizi a „Jó prezentáció” szempontsor dokumentuma alapján, hogy a projekt megfelel-e, az elvárásoknak. A diák is kitölt egy kérdéssort, mely a folyamatos munkáról, problémákról és megoldásokról ad visszajelzést a konzulens tanárnak. A kérdéssor feldolgozásával, és visszacsatolásával lehet a következő tanévre a munkát finomítani, gördülékenyebbé tenni. A legjobbnak ítélt munkák az intézményi nagy bemutaton vesznek részt, ahol a bemutatást követően egy beszélgetés keretén belül, az ott jelenlévők szóban értékelik a prezentációt, és kérdezhetnek a tanulótól. Az éves munkafolyamatról a pedagógusok tanév végén beszámolnak. A jó gyakorlat működtetője összesíti a tapasztalatokat. Amennyiben szükséges vezetői intézkedést kezdeményez, intézkedési tervet készít.

Humán erőforrás és tárgyi feltételek a megvalósításhoz. HR igény: Pedagógus végzettség, nyitott és befogadó szemlélet, adaptív megközelítés, módszertani alap projektpedagógia, kooperatív technikák ismerete, mentor szemlélet. A humán erőforrás biztosításánál alapvetően a meglévő pedagógusok szakmai tudásából indultunk ki. Rendszeres belső továbbképzések alkalmával történt az ötletgazda által a beavató és kipróbálás. A megvalósítók projekt módszertan képzésen vettek részt a tapasztalatok megerősítéséhez. Négy év folyamatos tapasztalatszerzés és információgyűjtés után került sor a jó gyakorlat rendszerszintű leírására. Kezdetekben a tantestületből

12 pedagógus (50%) jelentkezett, aki részt kívánt venni ebben az innovatív tevékenységben. Jelenleg az új kollegákat folyamatos tanári konzultációval segítjük a munkafolyamatban, amelyet a projekt működtetője lát el. A tanulók közül a 11. évfolyamos diákokra esett a választás, akik évfolyam feladatként készítik el minden tanévben a projekt munkáikat. A résztvevő diákok létszáma 90-110 diák között változik évente, tanévtől függően. Életkoruk 17-18- éves kor között alakul. 2006-os tanévtől 2014-es tanévig a 11. évfolyam által készített munkák száma 451 db. Ezekben a munkákban egyénileg vagy csoportosan dolgozó diákok száma 472 fő volt. Tárgyi feltételek: tanterem, számítógép, internet, nyomtató, projektor, diktafon, videokamera, könyvtár, kutatást segítő szakmai anyagok, egyéb szakmai anyagok, szakirodalom, íróeszközök, jutalmazáshoz némi anyagiak.. A jó gyakorlattal kapcsolatos szakmai anyagokat készítettünk, melyet egy adaptáló intézmény részére tudunk biztosítani, konkrétan: -A témával kapcsolatos PPT előadás tartása a jó gyakorlat vezetője prezentálásában. - Az eddig elkészített tanulói projektek közül betekintést nyerhet a produktumokba, a munkába, a könyvtárban eddig elkészített munkák közül bármelyiket megtekintheti, tanulmányozhatja. -A projekt-készítés folyamatának dokumentációja, szóróanyagok, pedagógus által kitöltendő értékelők, diákok által kitöltendő kérdőívek, jelentkezési lapok, SWOT analízis, tanulói tervezési sablon, projekt megvalósítás ütemterv, projekt haladási napló, minta gondolatterképek. – Videofelvétel. - Konzultációs lehetőség tapasztalatokról. -A jó gyakorlatok leírása egy előre elkészített kis füzet formájában.

Bevált jó gyakorlat adaptálása. A Kre-aktív motivációs projekt, mint jó gyakorlatot, már az előző években több alkalommal bemutatásra került az intézményünkbe látogató pedagógusoknak. 2012. szeptemberében az intézményünkben tartották az AJTP. országos tanévnyitó értekezletet. A jó gyakorlatok közül többek közt a Kre-aktív motivációs projekt is bemutatásra került. A résztvevők egy 45 perces előadást láthattak prezentációval és szórólapokkal megtámogatva. A következő bemutató 2013. őszén történt, ahol a kollégiumunkba Somogy megyéből meghívott iskolákból, és kollégiumokból érkező pedagógusok egy szakmai napon vehettek részt, majd délután WORKSHOP-okat tekinthettek meg. Ezek egyike volt a Kre-aktív motivációs projekt bemutatása.

Felhasznált irodalom:

- M. Nádasi Mária (2010) *A projektoktatás elmélete és gyakorlata*, Magyar Tehetségszervezetek Szövetsége, Budapest
- M. Nádasi Mária (2003) *A projektoktatás*, Gondolat Kiadói Kft., Budapest
- Kovatsné Németh Mária (2006) *Fenntartható oktatás és projektpedagógia*, In: <http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2006-10-mu-kovatsne-fenntarthato> (2010.március 21.)
- Szira Judit (2002) *A projektmódszerről*, Új Pedagógiai Szemle, 9.
- Hegedűs Gábor: (1991) *Gyermekközpontú iskola – A projektpedagógia elmélete és gyakorlata*, Projekt kézikönyv. IFA–OKI, Budapest
- Falus Katalin – Vajnai Viktória, (2008) *Kompetenciafejlesztés projektmódszerrel*, Budapest, OFI,

TÉT – tanulói életút támogatás diákportfólióval

Szerző:

Hujber Tamásné

pszichológus, tehetségfejlesztő tanár

Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium

hujbergabi@gmail.com

30-4847512

7400 Kaposvár, Szent László u. 54/a

Gyermekeink iskolai létének TÉT-je van. A tanulói életút támogatás (TÉT) olyan strukturált folyamat, amely már első osztálytól akár a felsőoktatás végéig támogatja, segíti a nevelés – oktatás szakaszai közötti átmenetet annak érdekében, hogy a korábbi diagnosztikák, tanári támogatások eredményei ne menjenek feledésbe. Sőt, segítheti az óvodai kimenetet is szakmailag egy tudatos, pozitívan gondolkodó, saját erősségeivel tisztába levő kisgyermek iskolába lépésével.

A hangsúly tehát az átmenetek erősítésén van. Többek között. Célok azonban tágabb értelmezésben is megfogalmazásra kerülhetnek:

1. **Legyen szorosabb együttműködés gyermek és család között** a tanulói életút támogatás során, az óvodai és általános iskolás korosztály esetében!
2. **Növelje a tanulói elégedettséget, támogassa a pozitív tanulói önértékelés kialakulását** a közös beleegyezésen alapuló bemutatató mappák létrehozása, amelyek a tanuló legszebb eredményeit, legnagyobb kincseit, legfontosabb történéseit örökíti meg!
3. Fokozza **az iskolák célirányos, pedagógiaiilag átgondolt és megtervezett tanuló támogató attitűdjét** annak érdekében, hogy minden diák számára örömteli legyen az iskolai lét!
4. Ismerjék és tudatosan használják a pedagógusok a **hatékony tanuló megismerési eljárásokat**, ami által nem csak megnövekedett adatbázisra tesznek szert, hanem az adatok kiértékelésével megtervezhetik az egyéni törődés személyre szóló tartalmait is!
5. Részesüljön fokozott figyelemben a diákok **képességfejlesztése**, ami akár a felzárkóztatás, akár a tehetséggondozás folyamatát is sikeresebbé teheti!
6. Kerüljön kiemelt támogatásra a **tanulói tervezés**, hiszen a célok meghatározása mellett azok elérése érdekében tett erőfeszítések is komoly motivációs bázist jelenthetnek!
7. Támogassa a TÉT a **korai pályaaorientációt**, a későbbi tudatos pályaválasztást a fiatalok életút tervezését a céltudatos jövőképek kialakítása céljából!

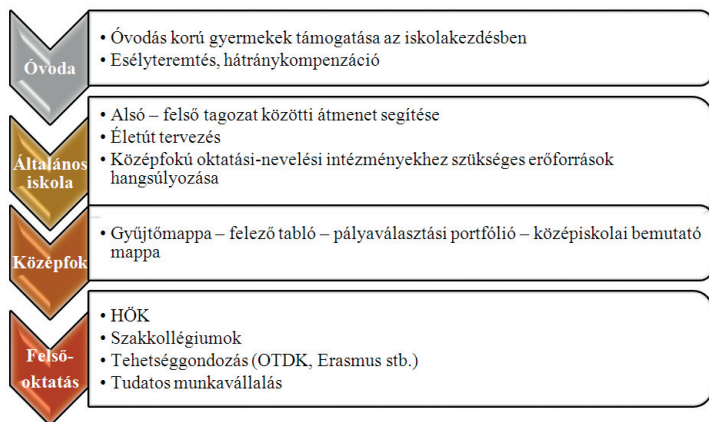
A téma iránti személyes elkötelezettségem sokoldalú folyamatként mutatható csak be. Önkéntes munkavégzéseim során nagyon sok hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, roma/cigány tanulóval találkozom. Általánosítható tényként azt szűrtem le magamnak, hogy miért kell együtt járnia a hátrányos helyzetnek a rosszabb tanulmányi eredmény-

nyel? Mi köze a család származásának a tanuló iskolai motivációjához? Miért kell a gyerekek megbélyegzettségével foglalkoznunk akkor, amikor a benne rejlő tehetségígéretet kívánom a felszínre hozni? Persze, minden pedagógus tudja ezekre az alapvetésekre a választ. És továbbra sem tesszünk semmit az esélyteremtés és hátránykompenzáció támogatása érdekében. A tanulói életút támogatás egy olyan szakmai program kellene, hogy legyen, ami alanyi jogon jár a gyermekek/diákok/hallgatók számára. Alanyi jogon, a fiatalok közösségi tagsága révén. **Tanulmányaim során** rengeteg ismerettel gazdagodva fedeztem fel igazán azt az érzést, amikor a szerteágazó ismeret mennyiség összefüggés rendszere hálózatot alkot az agyban. Ha a tanultak ilyen lendületű koherenciája a valóságban létrejöhetne, akkor igazán megtapasztalhatnánk az egészlegességet, a tanuló holisztikus szemléletét. Ha tehetném, egybe gyúrnám Maslow gondolatait a tanórai megfigyelések és családlátogatások szakszerűen rögzített tapasztalataival. Hozzátenném a családdal felvett strukturált interjú adatait és benyomásait. Kiegészíteném a tanulóval rögzített reflexiós beszélgetéssel. Dicsérném, ajnároznám, megerősíteném, csak a jóra koncentrálnék. Elhitetném vele, amit előttem még senki nem tett meg: Értékes vagy, te vagy a világ közepe, hát hajrá, menj nyugodtan, itt állok mögötted, ha kell, segítek. A diákok nehezen tudnak önmagukról gondolkodni, meta szinten képet kapni saját személyükről. Ez a tudás pedig elengedhetetlen a kiegyensúlyozott felnőtt élet érdekében. **Pedagógiai szakmai munkám során** a folyamatos megújulásra törekvés vezérelt. A diákportfólió rendszere képes arra, hogy letisztult pedagógiai harmóniával tekintsen a tanulóra. Nem különálló folyamat a tanórai teljesítmény a diák közösségi szerepétől. A családi háttér is erőteljesen összefügg a tanuló motivációjával. Jó lenne tudni, hogy a fiatalok hogyan viselkednek az iskolán kívüli szabadidős, sport, kulturális tevékenységeken. Mi neveljük őket úgy, hogy az egészlegesség élményével nem rendelkezünk. **Pszichológiai munkám során** többször tapasztaltam a felesleges többlet terhek rendszerszintű legalizálását annak ellenére, hogy a tanulók teljesítménye romlik, motiváltsága csökken, tanulás támogatásuk minimális. A tanulói életút támogatás mindezt korai szakaszban felderíti, lehetőséget adva a pedagógiai – pszichológiai prevenciónak, korrekciónak.

Kulcskifejezések: értékrend, értékorientáció, alkotó kreativitás, innováció, szinergia, team-munka, pozitív énkép, önértékelés, proaktív gondolkodás, jövőkép, személyes akcióterv.

A jó gyakorlat célcsoportja

Az alábbi ábra szemlélteti a köznevelésben és a felsőoktatásban résztvevő fiatalok korcsoportonkénti megoszlását és az ahhoz rendelt speciális feladatokat, amelyben a TÉT rendszere a segítségükre lehet:

A tanulói életút támogató rendszer (TÉT) célcsoportjai

A TÉT mappa rendszerének felépítése

Gyűjtő mappa (Hujber 2010): ez képezi a mappa rendszer központi magját. A gyűjtő mappa maga a diák, minden információ, adat, eredmény ebbe kerül elhelyezésre. A leválogatás különböző szempontjai különböző adatokat erősítenek meg, és helyeznek át speciálisan címkézett mappákba. Ezek struktúrájában kiemelkedő az **eredmények mappa**, ami segíti az egyéni fejlesztési tervek, dinamikus személyiségprofilok szakmatudatos adatfeltöltési folyamatát. Ezt a fejlesztési programok megalkotása követi. létjogosultsága van óvoda nagycsoportban az iskolába lépéshez szükséges készségek, képességek összerendezése érdekében. Általános és középiskolában a felzárkóztatás és tehetségfejlesztés pedagógiai folyamatainak tervezéséhez, a mentorálás kiegészítéseként. Felsőoktatásban a tutori rendszer bemeneti adatbázisaként, a szakkollégiumi rendszer működtetéséhez, a sikeres munkavállalás támogatásához. Speciális mappa

a mindenkori kimenetekhez kapcsolódó **bemutató tablók és mappák** rendszere. Ezekben a tanulók által válogatott, jóváhagyott dokumentumok (adatok, képek, eredmények stb.) kerülnek annak érdekében, hogy az óvodai, általános iskola alsós, felsős, középiskolai és a felsőoktatás kimeneti szakaszában – életkor specifikusan adaptívan – tudják megmutatni erősségeiket a fiatalok. A büszkeséget nem kiőlni, hanem kialakítani, támogatni kell gyermekeinkben, bármilyen korúak is. A tábló szintű megjelenítési formák alkalmasak kiállítás szervezésére. A bemutató mappák pedig komoly tervezés eredményeképp adnak lehetőséget egy-egy időszak tudatos bemutatására a fiatal szemszögéből. A továbbtanulás, pályaválasztás szemszögéből speciális mappa lehet az óvodában az „Iskolába megyek” mappa, de felső tagozaton már van létjogosultsága a középfokú továbbtanulás tervezésének. Középiskolában már 9. évfolyamtól érdemes felépíteni a **pályaválasztás mappáját**. Itt a szakmai pályaaorientációtól kezdve a mérési eredményekig, az önéletrajz írástól a motivációs levélig, a referencia lista összeállításától az állásinterjú kérdésekig mindennek helye van. Segít a gimnáziumi fakultáció választásban, a piacképes szakma tanulásban, a felsőoktatási továbbtanulás legmegfelelőbb irányultságának megtalálásában. Komolyan foglalkozik a tanulói motivációval, a képességek, kompetenciák rendszerével. A fenti mappa rendszer tovább bontható speciális területekre, esetleg almappákra. A célok és tervek almappa például alkalmas lenne a gyermekek terveit már kis koruk óta összegyűjteni. Ezt az általános iskolától már tudatosan, az Életrevaló program¹ 7 szokás rendszerével megtámogatott struktúrában lehet végezni: személyes akcióterv készítés, tanulmányi és személyes célok megfogalmazása, folyamattervezés, időtervek készítése, beválás és megvalósulás vizsgálat, újratervezés (korrekciós mechanizmus), ellenőrzés, értékelés, önreflexió. Ehhez félélévente team-munka hozzárendelésével, következetes folyamattartással a támogató pedagógus (intézményi környezet) részéről olyan tervezési szokást lehet kialakítani, ami professzionális szintre emeli a célok és időtervek megalkotását, megvalósítását.

¹ Az Életrevaló program 7 szokásáról intézményünk honlapján részletesebben tájékozódhat az alábbi linken: <http://www.klebi.sulinet.hu/~webadmin/Eletrevalo%20ismerteto%205%20oldal.pdf>

A jó gyakorlat bevezetésének SWOT analízise

Az alábbi ábrán a legfontosabb pontok összegyűjtésével szemléltetem azt a négy elemet, amit minden új módszer specifikus folyamatnál végig kell követni: erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek. Erősíti a perspektíva felvételt, hiszen megpróbálom elképzelni a TÉT programjának folyamatát, kimenetelét. Elvégezhetem általánosságban – intézményi szemszögből – de a saját pedagógiai attitűdöm tükrében is. Erősíti a személyes felkészültséget a problémák lereagálása területén.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
- személyes kompetenciák fejlődése kiemelt (pl. önértékelés, énkép, proaktivitás) - közösségen belüli együttműködés erősödik (család, osztály, pedagógus – diák) - alkotó kreativitás fejlődik - pozitív visszacsatolások száma nő	- folyamatos munkavégzést igényel - könnyíti a munkavégzést, ha azonosulunk a feladattal - a tanulói motiváció hullámozik - a pedagógus nem rendelkezik a szükséges szakmai kompetenciákkal
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
- értéket képvisel - beindít más intézményi folyamatokat is - módszertani továbbképzés igénye felmerülhet - intézményi folyamatok összekapcsolódhatnak (pl. Egyéni fejlesztési terv készítése, mérések, tehetséggondozás, mentorálás, tanácsadás)	- elsablonosodik - a családok közötti anyagi különbségeket erősítheti 1-1 átmenet esetében elvesz az addigi munka - nincs személyes érintettsége a családnak - után követés nélkül a pedagógus nem kap megerősítést - intézmények anyagi helyzete nem engedi a portfólió támogatását

TÉT program SWOT analízise

Szükséges pedagógus kompetenciák

A TÉT program a tanulóval való közvetlen kontakt felvételét és megtartását igényli – elsősorban – tanórán kívüli időszakban. Ehhez a pedagógusnak rendelkeznie kell:

- beszélgetés vezetési tapasztalattal
- pedagógiai tanácsadás² elméleti és gyakorlati tudással
- Rogers és Gordon eszközrendszerével: személyre szóló figyelem, pozitív megerősítés, visszatükrözés...
- előítélet mentes gondolkodásmóddal
- divergens gondolkodással
- alkotó kreativitással
- fejlett szociális kompetenciákkal
- team-munka vezetési tapasztalattal
- motiváló energiával
- saját mentálhigiénés állapotának karbantartási képességével (Burn out és a Helfer szindróma megelőzése érdekében)
- tervezési gyakorlattal
- pedagógiai diagnosztikai és adatelemzési ismeretekkel
- ajánlott tréningek, továbbképzési tartalmak: mediáció, konfliktuskezelés, tranzakció analízis, coach, Éltrevaló program, Élménypedagógiai foglalkozásvezetés, művészetterápia, meseterápia, hatékony tanuló megismerési eljárások, pedagógiai mérés – értékelés, kreativitásfejlesztés, szervezetfejlesztési ismeretek, projektpedagógia, IKT kompetenciák folyamatos fejlesztése
- pedagógiai szakmai kompetencia határok betartása
- szakmák közötti együttműködésre való képesség

Tárgyi feltételek

A TÉT program eszköz szükséglete nem speciális. Technikai eszközök: színes és fekete nyomtatási lehetőség, fénymásolás, szkennelés, számító-

² Ajánlott irodalom a témához: Dr. Dávid Mária (2012): A tanácsadás és konfliktuskezelés elmélete és gyakorlata. URL: <https://btk.ppke.hu/uploads/articles/288257/file/tanacsadas.pdf> (Látogatva: 2016. június 18.)

gép, internet elérhetőség, külső adathordozó. Egyéb eszközök: fénymásoló papír, színes és fehér kartonok, dipa, olló, ragasztó, festék és rajzkészletek, vonalzó, keretek a kiállított tablókhoz, lefűzhető mappák, portfólió mappák, genoterma. Pedagógiai és pszichológiai tesztek, kérdőívek online elérhetősége, sokszorosítási lehetőségük.

Irodalomjegyzék

- Dr. Dávid Mária (2012): *A tanácsadás és konfliktuskezelés elmélete és gyakorlata*. URL: <https://btk.ppke.hu/uploads/articles/288257/file/tanacsadas.pdf>
- Hujber Tamásné (2010): *Portfólió és egyéni fejlesztési terv használata az Arany János Tehetséggondozó Programban*. URL: http://epa.oszk.hu/00000/00035/00143/pdf/EPA00035_upsz_2010_08-09_099-106.pdf
- Szent-Gály Viola (szerk.)(2014): *Óvodai hátránycsökkentés, eredményes iskolakezdés. Kutatási program az eredményes óvoda-iskola átmenet és az esélyteremtés, hátránykompenzáció támogatására vonatkozó hazai és nemzetközi jó gyakorlatok területén*. URL: http://www.educatio.hu/pub_bin/download/tamop311_II/eredmenyek/ovodai_hatranycsokkentenes/1502293_T311_Disszem_Kutatasi_OVIS_net.pdf
- Gálovics Edit és Hujber Tamásné (2014): *A tanulói portfólió szerepe a tehetségek kibontakozásában*. In.: Polonkai Mária (szerk.): *Pedagógusszerepek a tehetséggondozásban. Gyakorlati megközelítések*. MATEHETSZ Géniuszt Könyvek 40. kötet 131 – 150.p. URL: http://tehetseg.hu/sites/default/files/konyvek/geniusz_40_net.pdf#page=131

